

**MGR. F. WIERTZ, BISSCHOP VAN ROERMOND
EN VOORZITTER VAN DE BISSCHOPPELIJKE
COMMISSIE VOOR DE MEDIA**

Toespraak bij de uitreiking
van de derde

Titus Brandsma Award

**aan Ignatius Gonsalves,
Parijs, 16 september 1998**

*Geachte leden van de UCIP en vertegenwoordigers van zusterorganisaties,
geachte heer Ignatius Gonsalves*

Een jaar geleden was ik ook in Parijs. En wel tijdens die onvergetelijke Wereldjongerendagen. Het was een feest om een week lang met jongeren op te trekken, te praten, te bidden, te luisteren, stil te zijn, te feesten en te vieren. Ik moest er gelijk weer aan denken toen ik gisteren de stad kwam binnenrijden. Wat was het geweldig om te ervaren dat ons geloof in God mensen uit alle delen van de wereld bijeen brengt.

Vandaag ben ik weer in Parijs te midden van u katholieke journalisten en wederom zie ik dat ons geloof mensen bindt. Hier zie ik professionals bijeen met visie en een missie.

Het is voor mij een eer om de Titus Brandsma Award te mogen uitreiken. Deze prijs is door de UCIP (Union catholique internationale de la Presse) en de Nederlandse Bisschoppenconferentie ingesteld om katholieke journalisten of uitgevers te eren die, net als Titus Brandsma, bedreigd of vervolgd zijn als gevolg van het uitdragen van christelijke waarden in hun journalistieke werkzaamheden.

De Nederlandse karmeliet Titus Brandsma, in 1985 zalig verklaard, was een veelzijdig man. Tal van functies heeft hij bekleed. Zo was hij rector magnificus van de Katholieke Universiteit Nijmegen, werkte enige tijd als journalist en zelfs als hoofdredacteur van een krant. In 1935 benoemde de aartsbisschop van Utrecht hem tot geestelijk adviseur van de katholieke journalistenvereniging. Brandsma nam deze taak serieus op. Hij stelde zich niet op als toezichthouder van de katholieke bladen. Het ging hem om de verbetering van de arbeidsvoorwaarden en de opleiding van journalisten. Hij kwam op voor individuele leden van de jour-

nalistenvereniging, maar werkte ook vindingrijk mee aan overleg over de arbeidsvoorwaarden.

Ook toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, was Brandsma volop actief in de journalistenvereniging. Al snel kwam Brandsma in aanvaring met de perspolitiek van de Duitse bezetter. Zo probeerde hij, in nauwe samenwerking met aartsbisschop De Jong van Utrecht, te voorkomen dat kranten onder druk werden gezet om advertenties te plaatsen van de Nationaal-Socialistische Beweging en haar nevenorganisaties. Op zijn aanraden verbood het Nederlands episcopaat begin 1942 via een officieel schrijven vervolgens ook het afdrucken van redactionele artikelen die de Nationaal-Socialistische Beweging in de kaart zouden kunnen spelen. Kranten die geen gehoor gaven aan dit bisschoppelijk gebod mochten zich niet langer als katholiek presenteren. Voor dit optreden lieten de Duitse bezetters de persadviseur van de aartsbisschop boeten. Drie dagen na het bisschoppelijk schrijven werd pater Brandsma opgepakt en vervolgens vijf maanden later in het concentratiekamp Dachau om het leven gebracht.

Dit jaar wordt niet alleen voor de derde keer de Titus Brandsma Award uitgereikt, 1998 is ook het jaar waarin de vijftigste verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens wordt gevierd. Brandsma kan beschouwd worden als een verdediger van de mensenrechten *avant-la-lettre*. In zijn leven en werken stond hij pal voor wat later als Artikel 18 en Artikel 19 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens geformuleerd zou worden: Het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, en het recht op vrijheid van mening en meningsuiting. Brandsma was zijn tijd daarmee ver vooruit. De actualiteit van zijn strijd voor katholieke persvrijheid, een strijd die hij met zijn leven moest bekopen, inspireert ons nog altijd.

De Titus Brandsma Award houdt een oproep in om, geheel in de geest van Titus Brandsma, de idee van gerechtigheid in de openbaarheid van de media

levendig te houden. Van journalisten die ook onder de meest barre omstandigheden hun beroep serieus nemen, wordt nog steeds inzet voor gerechtigheid in de wereld van nu verwacht. Zwijgen over ongerechtigheid zou de grondslag van uw beroep aantasten.

Die boodschap van gerechtigheid houden wij ook in deze tijd over aan Brandsma's woorden en daden. In onze streken lijkt de levensbeschouwelijke geïnspireerde journalistiek op veel plaatsen in haar eindfase te verkeren. Journalistiek maakt tegenwoordig deel uit van de wereldwijde vermaakindustrie, en verliest daardoor meer en meer haar functie als 'waakhond van democratie en humaniteit'. Het informeren van het publiek en het uitdragen van bepaalde waarden wordt in deze omvermaak schreeuwende tijd naar de achtergrond gedrongen.

Brandsma maakt ons echter duidelijk dat werkelijke journalistiek niet vanuit het luchtledige kan worden beoefend. Journalistieke producten moeten ontstaan vanuit waardenbesef, anders reikt hun waarde niet verder dan het spreekwoordelijke 'verpakkingsmateriaal voor vis'. Journalistiek dient haar wortels te hebben in keuzes vóór en tégen bepaalde maatschappelijke verhoudingen. Gerechtigheid is daarbij de onvermijdelijke toetsteen.

Geachte heer Gonsalves,
Wellicht heeft u vreemd opgekeken toen u vernam dat de Titus Brandsma Award 1998 aan u is toegekend. Maar u heeft de prijs zonder meer verdiend.

U begon uw journalistieke werkzaamheden bij de Kerala Times, één van de twee katholieke dagbladen van India. Maar later koos u voor een groter en seculier medium, het dagblad Malayala Manorama, de grootste krant in uw land. In een lezing voor de UCIP vijf jaar geleden zette u uiteen dat dit een heel bewuste keuze was. U zei toen "It is the plain truth that the secular media enjoys more credibility and it has far wider reach than the church media."

In uw journalistieke praktijk gaat uw aandacht vooral uit naar armen en ont-rechten. U komt voor hen op in hun zoeken naar meer waardigheid en gerechtigheid. Uw scherpe pen zette u bijvoorbeeld in om de situatie van de vissers van de eilandbevolking van Cochin te verbeteren. U trok fel van leer tegen de ellende en de exploitatie van de vissers. In bestuurskringen maakte u zich met uw journalistieke producten niet geliefd. U bent bedreigd en geïntimideerd. U stond zelfs boven aan de lijst van ongewenste personen van de communistische partij van Kerala; een partij die verschillende keren in Kerala regeerde. Deze partij liet u zelfs verwijderen van de Kerala Press Academie. Uw houding bleek te compromisseloos, te oprecht. Toch aanvaardde het Hoge Gerechtshof van Kerala meermaalen uw pleidooien in situaties waar armen onrecht werd aangedaan.

U bent in uw land bekend om uw diepgaande studie en berichtgeving over de situatie van de katholieken in Kerala. Daarbij onderstreept u telkens de noodzaak van samenwerking tussen de verschillende denominaties. De multireligieuze gemeenschap van Kerala is menigmaal door u beschreven.

Ook wordt u bewonderd vanwege de heldere lijnen die u weet te schetsen in het labyrint van kasten en onderkasten. U klaagt deze ongelijkheid aan. Ook

binnen de katholieke gemeenschap waar deze verschillen eveneens nog voorkomen.

Uw aandacht gaat in het bijzonder uit naar jonge christenen, jongens en meisjes, die zich op een journalistieke loopbaan in de seculiere media voorbereiden. U vindt dat nodig omdat, naar uw eigen zeggen er in India veel religieus fanatisme en fundamentalisme bestaat. Journalistiek heeft in deze situatie, zo vindt u, een belangrijke voorlichtende en begeleidende taak.

In 1993 zei u in uw reeds gememoreerde toespraak voor de UCIP: "The winners of the Chevalier Award and the Titus Brandsma Award would be great journalists who have suffered in their ministry of the word. They could be role models for others, source of strength and inspiration." Ik kan alleen maar zeggen "inderdaad". En daarom, mister Gonsalves, overhandig ik u nu de Titus Brandsma Award 1998. Net als Titus probeert u het ideaal springlevend te houden van een vrije en zuivere pers, van een open en bewogen visie op de kerk en samenleving en de vorming en verdieping van het geloofsleven van een groot publiek.

Ik dank u in naam van de UCIP en de Nederlandse bisschoppen.